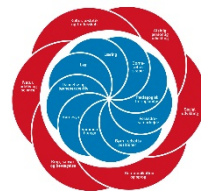

Pædagogisk læreplan 2020

Børnehuset Villavej
Villavej 16, Ikast

Indledning

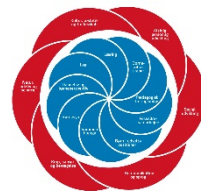
I vores pædagogiske læreplan beskriver vi, hvordan vi arbejder med pædagogisk kvalitet i Børnehuset Villavej. Vores mål er at være et højkvalitets dagtilbud, hvor samarbejdet mellem forældre og pædagogisk personale giver barnet de bedste vilkår for at udvikle sig i forhold til læring, trivsel, udvikling og dannelse.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Lovgrundlag

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan.

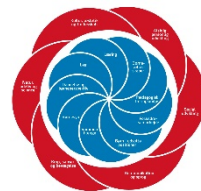

PÆDAGOGISK LÆREPLAN

Indhold

PRÆSENTATION AF TILBUDET	4
ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN	5
LÆRINGSMILJØET UNDERSTØTTER BØRNS BREDE LÆRING	12
Børns brede læring på tværs af temaerne	12
Børns brede læring inden for temaerne	14
Alsidig personlig udvikling	14
Social udvikling	15
Kommunikation og sprog	16
Krop, sanser og bevægelse	17
Natur, udeliv og science	18
Kultur, æstetik og fællesskab	19
BØRN I UDSATTE POSITIONER	20
SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING	21
INDDRAGELSE AF LOKALMILJØET	23
SAMMENHÆNG TIL BØRNEHAVEKLASSEN	24
DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ	26

PRÆSENTATION AF TILBUDET

Børnehuset Villavej ligger centralt i Ikasts bymidte på en villavej primært med 1-families huse og med kort gå afstand til Strøgcentret, bibliotek, indkøb, kirke, tog, bus m.m.

Vi har ca. 1500 m² at boltre os på inden døre. Huset bærer med sin egen charme præg af at være en ældre institution fra 1966, der er sammenbygget af 3 "huse", den gamle villa i midten, vuggestuen til den ene side og børnehaven til den anden.

Børnehuset Villavej er en kommunal 0-6 års institution med en vuggestueafdeling og en børnehaveafdeling. Børnehuset Villavej er normeret til 35 vuggestuebørn i alderen 0-2,8 år og 62 børnehavebørn i alderen 2,9-6 år.

Vi har en personalegruppe med erfaring og stor forskellighed. Vi er 23 fastansatte, 22 kvinder og én mand, fordelt som 1 dagtilbudsleder, 10 pædagoger, 1 ressourcepædagog, 3 pædagogiske assistenter, 4 pædagogmedhjælpere, 1 køkkenleder, 2 vikarer og 1 lønnet studerende samt 1 fleksjob. Derudover har vi i perioder ulønnede studerende, PA-elever, løntilskud, skolepraktikanter, seniorjobber og frivillige.

Det er vores mål at ruste børnene til fremtiden og være medvirkende til, at de får en positiv tilgang til verden, kan se muligheder og vælge til og fra samt, at børnene bliver livsduelige.

Vi vil rumme børnenes forskellige personligheder og individualitet. Vi vil styrke fællesskabet i gruppen og derved også barnets ansvarlighed over for sig selv og andre.

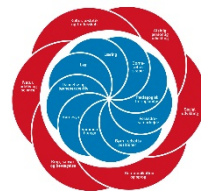
Vi bestræber os på at give børnene en hverdag, hvor der er mulighed for udfordringer og udfoldelse både psykisk og fysisk, ude og inde. Vi vil tilbyde alle børn og voksne en god dag med mulighed for udvikling og læring gennem **FÆLLESSKAB** og **UDFORDRING**.

I **FÆLLESSKAB** ser vi værdierne:

- ansvarlighed bygget på loyalitet, engagement og frihed.
- omsorg bygget på empati og nærvær.
- tryghed bygget på tillid og troværdighed.
- kultur der bygger på traditioner, humor, plads til forskellighed og anerkendelse.

I **UDFORDRING** ser vi værdierne:

- faglighed bygget på kompetencer, kvalifikationer og forskellighed som en styrke.
- samarbejde bygget på kommunikation og respekt.
- personlig udvikling og læring bygget på motivation, inspiration og engagement.
- hver dag bygget på at se muligheder, oplevelser og handling.

ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

SÅDAN GØR VI HOS OS

I vores pædagogiske praksis arbejder vi struktureret med Potentiale Profilen, hvor der er fokus på og arbejdes med de ressourcer og potentialer, som findes i Børnehusets fællesskaber.

Målet med Potentiale Profilen er at skabe et inkluderende miljø, hvor alle børn får et godt institutionsliv med de bedste muligheder for at trives, udvikle sig og lære noget.

Gennem arbejdet med Potentiale Profilen bliver vi endnu bedre til at:

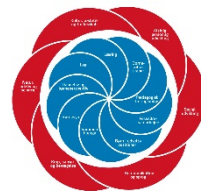
- ✚ Opbygge positive relationer med børnene.
- ✚ Skabe et positivt børnemiljø i institutionen.
- ✚ Lære børnene de nødvendige sociale kompetencer.
- ✚ Organisere hverdagen, så der skabes de bedste muligheder for børnenes udvikling og trivsel.
- ✚ Opbygge den nødvendige viden i personalegruppen.
- ✚ Opbygge et positivt samarbejde mellem institution og forældre.

Vi arbejder ud fra principperne i ICDP.

Barnet skal mødes af anerkendende, engagerede og troværdige voksne, der er nærværende og motiverende.

Vi er bevidste om, at:

- ✚ Vi har en central rolle i forhold til barnets trivsel, udvikling og læring.
- ✚ Vi skal motivere barnet til aktiv deltagelse i forskellige fællesskaber.
- ✚ Vi er rollemodeller, – dem barnet spejler sig i samtidig med, at børn også lærer af hinanden.
- ✚ Vores rolle og position, og hvordan vi møder barnet, har stor betydning.
- ✚ Vi har ansvar for at skabe den gode relation til barnet.
- ✚ Vi skal styre aktiviteten, støtte og vejlede eller vælge at træde tilbage og overlade det til barnets eller gruppens eget initiativ.

Børnenes leg:

Vi giver mulighed for, at børnene:

- ✚ Leger, som en gennemgående aktivitet hele dagen, hvor de bidrager med deres egne idéer og interesser.
- ✚ Deltager i såvel børneinitierede som vokseninitierede lege, hvor de udvikler sociale, kognitive og følelsesmæssige færdigheder.
- ✚ Fordyber sig og oplever glæden i legen.
- ✚ Lærer hvem de er, hvad de kan, hvordan de skal forholde sig til verdenen omkring sig.
- ✚ Knytter positive bånd og tilknytning og derigennem udvikler venskaber.
- ✚ Opbygger positive følelser og erfaringer, som der kan trækkes på, når ting bliver problematiske.
- ✚ Lærer, hvordan man løser problemer, afprøver idéer og udforsker verden.
- ✚ Lærer, hvordan man kan beherske og dele følelser på en konstruktiv måde.
- ✚ Får mulighed for at lære at mestre samspillet med andre og dermed udvikle en selvtillid og tro på, at de vil lykkes med deres sociale initiativer.
- ✚ Gennem leg og sociale aktiviteter lærer barnet at balancere mellem egne interesser og hensynet til andre.

Vi er bevidste om at:

- ✚ Anerkende og respektere, at legen har en værdi i sig selv. Der er fokus på barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- ✚ Legen kan være spontan og impulsiv. Den støttes og rammesættes efter barnets behov.
- ✚ Være opmærksomme på, om alle børn er aktivt deltagende i legen, og om legen udvikler sig i en hensigtsmæssig retning.
- ✚ I fællesskabet har leg en stor betydning for den følelsesmæssige, sociale og personligheds-mæssige udvikling.
- ✚ De følelsesmæssige lag i hjernen stimuleres og udvikles gennem samspil med andre mennesker, - altså også i legen.
- ✚ Huske, at børns leg ikke nødvendigvis skal give mening for den voksne. Undgå at bedømme og rette på barnet.
- ✚ I legen stilles ikke spørgsmål, men der beskrives, hvad der sker.

EKSEMPLER

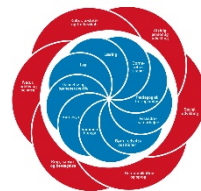
(V) = voksen/pædagogisk personale

(B) = barn

Børnenes leg:

Henrik(B) går over mod legeskøkkenet og siger: "Jeg laver mad." Bente(V) siger: "Du laver mad, hvor lækkert Henrik." Henrik finder en gryde, en ske og en gaffel. Han tager grillhandsken på. Han kigger søgende i alle kasserne. Henrik siger: "Hvor er der æg?" Bente siger: "Hmm... det ved jeg faktisk ikke, Henrik. Kan du bruge bananer?" Bente samler bananer op fra gulvet. Henrik ryster på hovedet og siger: "Nej." Bente siger: "Okay, men så må vi hellere finde æg." Henrik og Bente følges ad hen til kassen med legemad. Bente finder et æg og spørger: "Kan du bruge det her hvide æg?" Henrik nikker og siger: "Ja." Imens Bente forsætter oprydningen, putter Henrik ægget i gryden. Han finder en tallerken, en ske, en lille kande og et glas og dækker det lille røde bord. Han ligger ægget på tallerkenen og skubber taburetten hen til bordet. Bente siger: "Hvor dejligt Henrik, du har dækket bordet. Hvem skal spise der?" Henrik siger: "Det skal du." Bente siger: "Det vil jeg rigtig gerne." Hun sætter sig ned, og Henrik stiller sig ved siden af. Han tager hurtigt skeen og laver en skæve bevægelse på ægget. Henrik siger: "Jeg skæve." Bente siger: "Ja, du skærer. Du skærer ægget over for mig. Tak for det." Hun tager skeen og begynder at "spise" ægget. Henrik lader som om, han hælder noget i koppen med den lille kande og siger: "Bente drikke." Bente siger: "Tak Henrik, jeg er også meget tørstig. Det var dejligt, du gav mig noget at drikke." Bente drikker af koppen og siger: "Ahh," og sætter koppen på bordet. Henrik hælder op to gange mere, og Bente drikker igen. Henriks far kommer ind ad døren, og Henrik siger: "Se Far, Bente spiser æg og drikker MEGET."

Tre børnehavepiger tager klæd-ud-kjoler på. Legen bliver hurtigt til, at der er fest og nogen, der skal giftes. Der kommer flere piger, der spørger, om de må være med. Det må de gerne. De tre første piger fortæller de nye piger, hvad legen går ud på. Pigerne udvikler legen sammen

Planlagte vokseninitierede aktiviteter:

Vi bruger Børnehusets aktivitetsskema (SMITTE) til at planlægge, dokumentere og evaluere aktiviteter. Aktivitetsskemaet bruges til at tilrette og justere de aktiviteter m.m., der gentages således, at vi hele tiden forsøger at opnå den læring, vi ønsker.

Gennem inspirerende rammer styrkes barnets udvikling ved, at vi tilrettelægger aktiviteter, hvor der er tid og mulighed for fordybelse.

Vi giver mulighed for, at børnene:

- ✚ Deltager i vokseninitierede aktiviteter dagligt på deres udviklingsniveau.
- ✚ Trives, lærer, udvikles og dannes og oplever at have en værdi i sig selv.
- ✚ Får medbestemmelse og læring, der tilrettelægges ud fra barnets perspektiv.
- ✚ Deltager i et gruppefællesskab, og der igennem danner venskaber.
- ✚ Lærer strategier til at finde en følelsesmæssig balance.
- ✚ Støttes i at regulere deres energiniveau, mærke forskel på behag og ubehag og synkronisere sig i kontakt med voksne og børn.

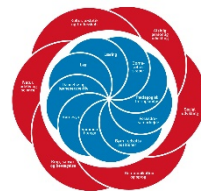
Vi er bevidste om, at:

- ✚ Leg med voksne støtter udviklingen af sociale kompetencer og sprog, så børnene lærer at give udtryk for deres tanker, følelser og behov.
- ✚ Et positivt fællesskab udvikles ikke af sig selv, det kræver en positiv rollemodel/voksen som ved, hvordan man skaber trykke, inkluderende og lærende fællesskaber.
- ✚ Når den voksne i en aktivitet regulerer sig til barnet, så udvikler barnet en grundlæggende regulering, som støtter barnet i at koordinere

og kommer på, at der også skal dækkes bord til festmiddag. De har ikke et bord, så de stabler nogle puder og bruger små puder som stole. De dækker bord og leger, at de spiser. En af pigerne spørger en voksen, om de må høre noget "gifte"musik. Den voksne sætter brudevals på, og pigerne begynder at danse. En af pigerne går til dans og viser de andre piger, hvordan man danser. De danser to og to noget valselignende. Pigerne leger og danser i lang tid, og det er tydeligt, at de har det sjovt.

Planlagte vokseninitierede aktiviteter:

Til samling blandt de 3-årige kommer hoppebøffen frem. Vera(V) siger: "Anders(B), du må hoppe først." Anders kravler op på bøffen og begynder at hoppe, idet Vera siger remsen: "Oppe på altanerne, danser indianerne, rød, gul, grøn, blå, hvilken farve har du på?" Anders kigger på sin bluse og svarer: "Gul." Vera smiler til ham og nikker. Anders kravler ned af bøffen, og derefter er det Pia's(B) tur, remsen gentages, og Pia svarer. Aktiviteten fortsætter, indtil alle har prøvet. Flemming(V) sidder i kredsen sammen med børnene og støtter dem i at vente på tur. Vera vurderer hver gang, om barnet har brug for hjælp til at hoppe på bøffen eller kan klare det alene. Hun støtter børnene i at være midtpunkt. Sammen motiveres børnene til at lære farverne og lytte til hinanden.

og regulere sit energiniveau samt fastholde opmærksomheden. Man kan ikke forvente af børnene, at de kan regulere sig selv.

- ✚ Når et barn gennem imitation synkroniserer sig med andre, får det en fornemmelse af andres følelser. Dette er forløber for udvikling af empati.
- ✚ Når rammen er sat, handler det om at fange og fastholde børnenes opmærksomhed og være opmærksom på, hvor høj grad af afveksling der skal til for at holde børnenes opmærksomhed.
- ✚ Det er den voksnes opgave at tilpasse aktiviteterne, så de passer til børnenes nærmeste udviklingszone.
- ✚ Tænke gruppeopdeling, voksenstyring og tæt fysisk kontakt med det enkelte barn.
- ✚ Udviklingen af følelsesmæssige og sociale kompetencer skal stimuleres, og denne stimulation kan kun foregå gennem interaktioner og relationer med andre mennesker.
- ✚ Mange sociale følelser læres i som-om-leg i en fantasiverden.

Spontane aktiviteter:

Vi giver mulighed for, at børnene:

- ✚ Dagligt har mulighed for spontane aktiviteter/lege og lærer at balancere mellem egne interesser og hensynet til andre.
- ✚ Udvikler deres initiativ, fantasi og virkelyst i deres eget tempo.
- ✚ Er forskellige med respekt for den enkelte og dets personlighed.

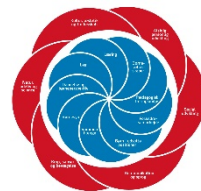
Vi er bevidste om, at:

- ✚ I fællesskabet har evnen til empati, samarbejde og samhørighed stor betydning.
- ✚ Gennem tusinder af daglige små synkroniseringer, gennem kontakt og leg afstemmer vi os med hinanden og udvikler vigtige kompetencer.
- ✚ Reaktion, respons, samspil og modspil fra andre er med til at påvirke udviklingen.
- ✚ Være opmærksom på at følge og passe ind efter det, barnet er optaget af, så barnet oplever, at dets udspil besvares.
- ✚ Foreslå nye ideer, hvis barnet ikke selv tager initiativ til at være en del af aktiviteten og bygge videre på idéerne, hvis barnet viser interesse.

Spontane aktiviteter:

På legepladsen vil Ronja(B) køre på en mooncar med Ellen(B) bagpå. Det er svært for Ronja, fordi hendes ben er for korte, og der er meget sand på fliserne at køre i. Ronja siger: "Jeg kan ikke." Lene(V) siger: "Du kan spørge Ellen, om hun vil køre med dig i stedet for. Så kan I bytte." Ronja spørger Ellen, og Ellen svarer: "Ja." Pigerne bytter, og legen fortsætter i lang tid.

På legepladsen går Valter(B) hen til Inge(V) og tager hende i hånden. Valter siger: "Kom Inge, vi skal i legehuset." Inge siger: "Det lyder hyggeligt Valter, det vil jeg gerne." Inge og Valter går hen til legehuset. Valter går ind og sætter sig i legehuset. Inge bøjer sig ned, men på vejen ind i legehuset rammer hun et stort spindelvæv, som hun får i hovedet. Inge hviner og basker spindelvæv af hovedet, hun "danser" lidt rundt, imens hun fjerner spindelvævet. Valter løber ud af legehuset, stopper op og griner. Sofie(B) og Hans(B) kommer hen og griner, imens Inge siger: "Puuuha, jeg fik spindelvæv i hovedet." Valter griner og siger:

- ✚ Give plads til at skabe og eksperimentere uden for mange regler og begrænsninger.

Daglige rutiner:

Vi giver mulighed for, at børnene:

- ✚ Deltager i de daglige rutiner/praktiske gøremål, hvilket giver dem succesoplevelser og oplevelsen af at være værdifulde og have betydning for fællesskabet.
- ✚ Får erfaringer som udvikler selvhjulpenhed, livsmod, livsduelighed, sociale kompetencer og selvværd.
- ✚ Får mulighed for at øve sig, eksperimentere og fordybe sig i opgaver
- ✚ Oplever genkendelighed og struktur, hvilket skaber tryghed.

Vi er bevidste om, at:

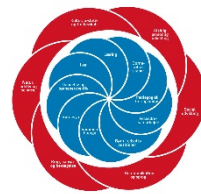
- ✚ De pædagogiske rammer og rutiner er skelettet i hverdagen. De skal være faste og forudsigelige.
- ✚ De daglige rutiner er en vigtig del af det pædagogiske arbejde og læringsmiljø.
- ✚ Inddragelse af børnene i de praktiske gøremål har en vigtig og positiv betydning for børnene.
- ✚ Organisering i hverdagen gør det muligt at støtte børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- ✚ Personalet skal være tilgængelige og nærværende, - støtte, guide og udfordre børnene.

"Inge prøve igen." Inge siger: "Uha nej, jeg synes, det kilder over det hele, det kan jeg ikke lide." Inge går hen til legehuset, sætter sig ned og kigger op i hjørnet af legehuset. "Prøv at se, det var det her spindelvæv, jeg fik i hovedet. Det er edderkoppen, der har lavet det." Sofie siger: "Hvor er edderkoppen henne?" Inge siger: "Hmm, det ved jeg ikke, måske har den gemt sig." Sammen leder de efter edderkopper i legehuset, men de kan ikke finde nogle. Hans siger: "Kom" og peger på nogle krukker på legepladsen. Inge siger: "Når ja Hans, nogle gange gemmer insekterne sig under krukkerne. Jeg finder lige nogle forstørrelsesglas til dem. Så skal jeg komme og flytte krukkerne." Børnene samles om krukkerne, og da Inge flytter dem, vrir det frem med små insekter. Forstørrelsesglassene bliver fyldt, og børnene skiftes til at kigge på insekterne og snakke om dem. Inge hjælper dem med at skiftes til at være den, der holder forstørrelsesglasset.

Daglige rutiner:

Signe(B) spiser kartofler med venstre hånd. Gaflen holder hun i højre hånd. Catrine(V) skubber blidt den venstre hånd væk og hjælper hendes højre hånd med at stikke i en kartoffel. Signe putter den i munden. Signe forsøger at stikke med gaflen, men den venstre hånd fanger hurtigt en kartoffel, og hun putter den i munden. Catrine hjælper igen hendes hånd med at stikke gaflen i en kartoffel. Da hun har spist den, forsøger hun igen at stikke selv og denne gang lykkes det. Catrine smiler til Signe og siger: "Flot klaret Signe, du stak i kartofflen." Signe smiler.

Det er tid til frokost. Børnene sidder stille ved bordet. Helle(V) siger til Jens(B): "Jens, du må gerne sige "Værsgo" i dag." Jens er genert, kigger ned i bordet og siger ingenting. Helle siger: "Vi kan gøre det sammen, Jens." Helle tæller til 3 og siger: "Værsgo", idet hun kigger på Jens og ligger hånden på hans skulder. Jens siger ikke noget, men går i gang med at pakke sin madpakke op og ser tilpas ud.

Inddragelse af børnenes perspektiv:

Vi giver mulighed for, at børnene:

- ✚ Får indflydelse/medbestemmelse og læringen tilrettelægges ud fra barnets perspektiv.
- ✚ Barnets ytringer og handlinger skal ses som initiativer, der skal genspejles og besvares.
- ✚ Høres og tages alvorlig som led i en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Vi er bevidste om at:

- ✚ Understøtte det gode børneliv.
- ✚ Sørge for at sætte tempoet efter barnet, give tid til at tænke, erfare, udforske og mulighed for at bruge fantasien.
- ✚ Fokuserer på børnenes initiativer og udspil.
- ✚ Begynde og afslutte aktiviteter og lege.
- ✚ Dannelse, ligestilling og demokrati medtænkes i dagligdagen/aktiviteterne.
- ✚ Invitere og opfordre barnet til at være aktivt deltagende og medskaber af sin egen læring.
- ✚ Involvere os i det, barnet er optaget af – følge barnets spor. Der skal være plads til leg, glæde og spontanitet.
- ✚ Det er værdifuldt for barnet, at det tages alvorligt følelsesmæssigt, samt at det har mulighed for medbestemmelse i leg, aktiviteter, oplevelser og hverdagens gøremål.

Pædagogisk-didaktiske overvejelser:

- ✚ Barnet befinder sig i forskellige læringssituationer og lærer hele tiden nyt.
- ✚ Barnet udvikler sig og lærer i sociale fællesskaber.
- ✚ Barnet udvikler sig bedst i trygge rammer, hvor anerkendelse, omsorg, gode udviklingsmuligheder og passende udfordringer gør sig gældende.
- ✚ Barnet udvikler sig gennem leg og relationer med andre børn og voksne.
- ✚ I relationerne afprøver børnene deres måde at være sammen på, og i leg og aktiviteter over de sig og undersøger verdenen.

Inddragelse af børnenes perspektiv:

På legepladsen:

Jan(B) spørger Liv(V), om hun vil grave et hul. Liv svarer: "Ja, det vil jeg gerne." Anders(B) siger: "Osse mig." Flere børn kommer til, og de vil også gerne have et hul.

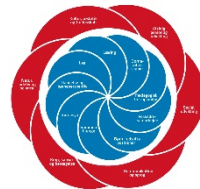
Liv hjælper børnene med at grave flere huller tæt på hinanden. Børnene skiftes til at sidde i hullerne og har en indbyrdes dialog og fælles oplevelse.

Næste dag går børnene selv i gang med at grave huller i sandkassen. Det bliver igen til en fælles leg i sandkassen, som strækker sig over flere dage. Børnene inviterer af og til Liv og de andre voksne med i legen.

Helle(V) har samling med de 3-årige. Peter(B) siger: "Vi skal synge ballonsangen." Helle svarer: "Det kan vi godt, Peter. Det var en god ide." "Hvilken farve skal vi først synge om, Peter?" spørger Helle. Peter svarer: "Gul." Børnene og Helle synger første vers om en lille gul ballon, idet de laver fagter til. Helle spørger så: "Sofie(B), hvilken farve skal vi synge om i andet vers?" Sofie svarer: "Rød." Sådan fortsætter sangen, indtil alle 8 børn har valgt en farve. Helle spørger nu Thomas(B): "Hvilken sang skal vi synge?" Thomas svarer: "Bus." "Hjulene på bussen?" siger Helle. Thomas nikker, idet han smiler. Helle spørger Katrine(B): "Hvem skal med bussen?" "Raf," svarer hun. "Vil du have en giraf med?" gentager Helle. "Ja," svarer Katrine. Sangen fortsætter, og børnene skiftes til at vælge "noget", som skal med bussen.

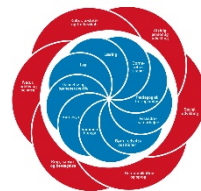
Pædagogisk-didaktiske overvejelser:

På legepladsen kommer Victor(B) og Henrik(B) hen til Helle(V). Henrik siger: "Se æble." Han har samlet et lille råddent æble op fra græsset. Victor viser Helle to råddne æbler. Helle viser drengene, hvor æblet er råddent og fortæller drengene, at æblerne er dårlige og skal samles op, ellers kommer der hvepse i dem. Helle finder en affaldspose, som børnene kan putte æblerne i. Drengene finder en løbicycle hver og kører om kap fra æbletræet hen til Helle med de dårlige æbler. Victor siger til Henrik: "Se fundet tre." Henrik svarer ham: "Du go'." Efter lidt tid siger Henrik til Helle: "Ikk' fler." Helle anerkender deres indsats ved at smile, idet hun

- ✚ Læring er også, at barnet bliver støttet og guidet til at forstå, det er medskaber af egen læring.
- ✚ Gennem inspirerende rammer styrkes barnets udvikling ved, at vi tilrettelægger aktiviteter, hvor der er tid og mulighed for fordybelse.
- ✚ Læring kan kun ske i barnets nærmeste udviklingszone.
- ✚ Vi er positive rollemodeller.
- ✚ Barnet er kompetent og selvstændigt.

siger: "Kom, så kan vi tælle æblerne." Henrik og Victor hjælper hinanden med at tælle æblerne sammen med Helle.

LÆRINGSMILJØET UNDERSTØTTER BØRNS BREDE LÆRING

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse, inden for og på tværs af følgende temaer:

- 1) Alsidig personlig udvikling
- 2) Social udvikling.
- 3) Kommunikation og sprog
- 4) Krop, sanser og bevægelse.
- 5) Natur, udeliv og science
- 6) Kultur, æstetik og fællesskab.

Børns brede læring på tværs af temaerne

SÅDAN GØR VI HOS OS

Vi giver mulighed for, at børnene:

- ✚ Udvikler sig i et pædagogisk læringsmiljø, hvor legen er grundlæggende.
- ✚ Kan udfolde og udforske sig alene og i fællesskabet.
- ✚ Støttes i at bruge og udvikle egne ressourcer, fantasi og nysgerrighed.
- ✚ Er deltagende i mindre grupper med ro, nærhed og mulighed for fordybelse.
- ✚ Udvikler deres koncentration og styrkes i at fastholde deres fokus i en planlagt aktivitet.
- ✚ Oplever mestring og får succesoplevelser.
- ✚ Udvikler stabile relationer/venskaber gennem læreplansaktiviteterne.
- ✚ Færdes i miljøer, der giver mulighed for at stimulere og fremme deres fantasi og nysgerrighed, så de får lyst til at undersøge, afprøve og videreudvikle legen/aktiviteten.

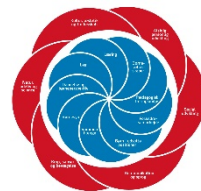
Vi er bevidste om, at:

- ✚ Læreplanstemaerne skal ses i samspil med hinanden.
- ✚ Der tages udgangspunkt i det enkelte barns forudsætninger og nærmeste udviklingszone.
- ✚ Barnet skal mødes af anerkendende, engagerede, nærværende, troværdige og tydelige voksne.
- ✚ Være ansvarlige for at skabe et godt og motiverende læringsmiljø, - stille undrende spørgsmål, der hjælper børnene til selv at finde svar.
- ✚ Være fagligt bevidste om at skabe udvikling og læring for det enkelte barn.
- ✚ Skabe rum med anerkendelse og omsorg, hvor vi vægter balancen mellem tryghed og udfordringer.

EKSEMPLER

Sara(V) hjælper Frida(B) med at få vanter på. Bagefter tager Frida Sara i hånden, og de går ud på legepladsen. Frida holder godt fast i Saras hånd, og Sara lader Frida følge med hende rundt på legepladsen. Efter lidt tid går Frida og Sara forbi nogle vandpytter. Frida hopper i vandpytterne, og Sara hopper med. Frida og Sara griner, mens flere børn kommer til for at deltage i legen. Frida forsøger at kravle op på sandkassekanten, og Sara hjælper hende på vej, imens de stadig holder hinanden i hånden. Frida hjælper også med at hive Sara op på kanten, så de sammen kan hoppe ned i vandpytten. Efter lidt tid slipper Frida Saras hånd. Sammen med syv andre børn hopper de fra sandkassekanten og ned i vandpytten. Vandet sprøjter op på dem alle.

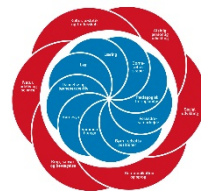
I den ugentlige sproggruppe er temaet "Husdyr", og i dag handler det om koen. Signe(V) siger remsen sammen med børnene: "Hvem har vi her i dag? Hvad hedder du nu?" Sofie(B) svarer: "Sofie." Sådan bliver alle børn spurgt, og de siger deres navn. Senere synges sangen: "Jens Pedersen's ko", og Signe laver fagter til for at tydeliggøre teksten. Signe viser børnene et billede af en kalv og en ko, hun viser også en legetøjs-kalv og ko. Signe har taget halm og korn med for at vise børnene, hvad koen spiser. De mærker på det. Erik(B) siger om halmen: "Av. Det stikker." Signe har taget madvarer med fra kalven og koen. Børnene smager på mælk og bøv. Mette(B) siger om mælken: "Uh, det er koldt." Mathias(B) siger om bøffen: "Det laver

- ✚ Bidrage med billeder, idéer, materialer og rammer, der kan fremme barnets fantasi, initiativ og nysgerrighed.
- ✚ Barnets læring sker gennem erfaringer, hvor det selv er deltagende, og hvor der imiteres, konstrueres og eksperimenteres.
- ✚ Dokumentere så det tydeligt fremgår, hvilke læreplanstemaer der er i spil.
- ✚ Følge barnets idéer og spor.
- ✚ Skabe sammenhæng mellem flere læreplanstemaer gennem aktiviteter.
- ✚ Have fokus på processen frem for produktet.
- ✚ Sætte en tydelig ramme for aktiviteten, være forberedt, have konkrete mål og give barnet udfordringer.
- ✚ Skabe forudsigelige og faste rutiner og rammer, hvor børnene lærer, hvordan man starter og slutter aktiviteter/lege.
- ✚ Det centrale i et læringsmiljø er børnenes deltagelsesmuligheder og samspillet imellem børnene og imellem børnene og personalet.
- ✚ Evaluere og reflektere over det fælles pædagogiske grundlag. Det sker bl.a. i arbejdet med Potentiale Profilen og til personalemøder.

min mormor også." Alle børn får en tegning af en kalv, som de kan farvelægge, imens de snakker om, hvilken farve en kalv og en ko kan have. Signe har sat en genkendelig og tydelig ramme for sproggruppen hver gang. Hun styrker børnenes sproglige udvikling ved at konstatere og italesætte, hvad børnene laver. Efter ca. 30 min. slutter sproggruppen med, at børnene tager hinanden i hånden, idet de går i en rundkreds og synger: "Farvel og tak for i dag."

Børns brede læring inden for temaerne

Alsidig personlig udvikling

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering

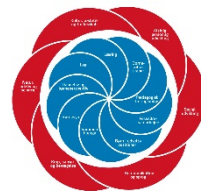
SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi giver barnet udfordringer, som svarer til dets individuelle udviklingsniveau.
- ✚ Vi opfordrer og motiverer barnet til ikke at give op første gang, tingene ikke lykkes.
- ✚ Vi reflekterer over iagttagelser af de enkelte børn i børnegruppen.
- ✚ Vi giver barnet redskaber til at begå sig og øve sociale spilleregler i fællesskabet - herigennem at gøre sig erfaringer med forskellige sociale positioner.
- ✚ Vi giver barnet en tryk hverdag, hvor struktur og udfordringer er tilpasset børnegruppen.
- ✚ Vi giver barnet mulighed for oplevelser, medinddragelse/medbestemmelse og udvikling.
- ✚ Vi tilrettelægger aktiviteter og læringsmiljøer tilpasset det enkelte barn, hvori de indgår i et samspil med betydningsfulde andre.
- ✚ Vi støtter børnene i at balancere mellem at være iagttagende og initiativtagende.

EKSEMPLER

Anne(B) sætter perler på en elastiksnor. Da hun har fyldt snoren, rækker hun den til Mie(V). Mie siger: "Den er flot. Den har du været god til at lave. Er det til dig selv?" Anne siger: "Ja, det er et armbånd." Den er meget lang, og Anne siger: "Den er for stor. Den duer ikke." Anne ser sur ud. Mie siger: "Se, vi kan lave det til et dobbelt armbånd." Anne siger: "Ja, jeg har bare lavet et dobbelt armbånd. Nu vil jeg lave en dobbelt ring." Anne smiler og spørger: "Vil du også lave et dobbelt armbånd, Rikke(B)?" Rikke siger: "Det er flot, det vil jeg gerne lave."

Social udvikling

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi støtter og motiverer barnet til at deltage aktivt i dagligdagens aktiviteter.
- ✚ Vi guider barnet i samspil og i at danne venskaber.
- ✚ Vi benævner barnets følelser, så det udvikler empati.
- ✚ Vi hjælper barnet til konfliktløsning.
- ✚ Vi giver barnet plads til selv at løse konflikter.
- ✚ Vi er i dialog med forældrene om, hvilke legeaftaler der kan styrke relationerne blandt børnene.
- ✚ Vi giver barnet redskaber til at begå sig og øve sociale spilleregler i fællesskabet.
- ✚ Vi tilbyder og giver plads til, at barnet kan indgå i forskellige fællesskaber, hvor vi voksne veksler mellem at gå foran, ved siden af og bag ved børnene.

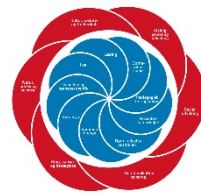
EKSEMPLER

Søren(B) og Allan(B) leger i legehuset. Carl(B) står uden for legehuset og græder. Han vil gerne ind til dem, men Søren og Allan vil ikke have ham med i legen. Alis(V) går hen til Carl og siger: "Jeg kan se, at du er ked af det." Alis tager Carl i hånden og siger: "Vi kan spørge Søren og Allan, om vi kan købe noget mad i deres leg."

Alis og Carl går hen til vinduet i legehuset. Alis spørger drengene, om de må købe en sandkage af dem.

De smiler og rækker en sandkage ud til Carl og Alis. Carl smiler, og Alis siger: "Mums, de smager godt. Carl og jeg kan godt lide Jeres kager." Drengene i legehuset laver flere kager til Carl og Alis. Carl smiler og siger: "De smager godt."

Kommunikation og sprog

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi er bevidste om at være sproglige rollemodeller for at styrke barnets sproglige kompetencer til at indgå og være en del af fællesskabet.
- ✚ Vi bruger sproget nuanceret og indlevende.
- ✚ Vi er bevidste om barnets udviklingsniveau samt taler med barnet og ikke til barnet.
- ✚ Vi sætter ord på handlinger, følelser, begreber og oplevelser.
- ✚ Vi er tydelige i vores sprog og handlinger.
- ✚ Vi læser, synger, siger rim og remser med barnet.
- ✚ Vi lærer barnet tegn, symboler, tal, bogstaver og ordlyde.
- ✚ Vi motiverer, støtter og guider barnet i at bruge sproget i samspil med andre.
- ✚ Vi har en sproggruppe på tværs af vuggestuen og børnehaven. I sproggruppen deltager 10 børn ad gangen, de 4 ældste børn fra vuggestuen og 6 børnehavebørn, der udpeges af sprogfyrtårnene. Alle vuggestuebørn kommer i sproggruppen inden børnehavestart.
- ✚ Vi har en sproggruppe på tværs af børnehavegrupperne. I hver gruppe deltager 10 børn sammensat ud fra udviklingsniveau og relationer.

EKSEMPLER

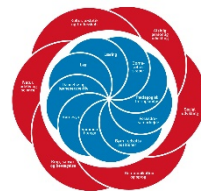
Hans(B) kommer hen til Mette(V) med en rim-bog.

Mette læser den for ham. Hans reagerer ikke med ord eller kropssprog. Ved de sidste to sider siger Mette dyrenes lyde. Hans griner, siger lyde og laver fagter.

Da bogen er slut starter Mette forfra. Denne gang sætter hun lyd på alle dyrene. Hans reagerer med lyde, klap og fagter.

Helle(V) fejer på legepladsen. Victor(B) kommer og siger: "Mig oss hjælp." Helle siger: "Du må gerne hjælpe." Victor fejer og siger: "Tung." Helle svarer: "Ja, sandet er tungt, fordi det er vådt. Det var jo regnvejr i går." Victor og Helle hjælper hinanden med at få sand fra fliserne op i sandkassen. Da de er færdige, siger Helle: "Mange tak for hjælpen, Victor. Det var dejligt med din hjælp." Victor smiler, idet han stolt siger: "Mig stor greng." Helle gentager: "Ja, du er en stor dreng."

Krop, sanser og bevægelse

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse

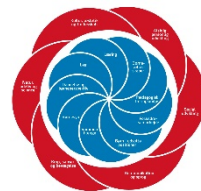
SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi igangsætter motoriske lege, som skaber nye sociale relationer.
- ✚ Vi respekterer barnets signaler, når det øver sig i motoriske færdigheder.
- ✚ Vi støtter og guider barnet til at videreudvikle dets motoriske kompetencer.
- ✚ Vi laver aktiviteter både ude og inde, der udfordrer, støtter og udvikler fin-, grov- og sansemotoriske færdigheder.
- ✚ Vi guider og motiverer barnet til at være selvhjulpent og hjælpe andre.
- ✚ Vi udfordrer og leger med barnet på stuen, på legepladsen, i hallen og i nærmiljøet.
- ✚ Vi styrker barnets motorik gennem leg, sang og bevægelse i dagligdagen.
- ✚ Vi tilpasser læringsmiljøet med udgangspunkt i børnegruppen, så den indbyder til grov- og finmotoriske lege såvel som sansemotoriske.

EKSEMPLER

Vilhelm(B) kigger igennem døren ind til den anden stue.
Bente(V) smiler og vinker.
Fire børn kravler op på bordet og rutsjer ned ad en hjemmelavet rutsjebane.
Vilhelm kigger igen ind af døren. Bente smiler. Vilhelm går igen.
Inge(V) har set Vilhelm, tager ham i hånden og siger: "Kom du bare med ind, Vilhelm."
Vilhelm følger med og kigger på de andre rutsjende børn. Han smiler. Inge følger Vilhelm hen til trinnet op til "rutsjebanen". Vilhelm kravler op og sidder midt på madrassen. Han kigger på de andre, smiler og stikker en finger i munden. Efter lidt tid kravler han ned igen. Han går rundt på stuen og kigger ofte hen på de rutsjende børn. Lidt senere, da nogle af de andre børn er blevet hentet, kravler Vilhelm op på rutsjebanen og rutsjer ned. Han griner og prøver igen og igen. Inge nikker til Vilhelm og siger: "Det var godt, du fik prøvet, du er helt vild med det."

Natur, udeliv og science

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi er ude hver dag uanset vejret.
- ✚ Vi giver barnet oplevelser i naturen og sætter fokus på dyr og planter.
- ✚ Vi lærer barnet om årstiderne og naturens gang.
- ✚ Vi tager indendørs aktiviteter med ud på legepladsen.
- ✚ Vi er rollemødder ift. at lære barnet, hvordan vi værner om naturen.
- ✚ Vi bruger os selv og materialer fra naturen som inspiration til kreative aktiviteter både inde og ude.
- ✚ Vi giver rum til, at børnene kan udforske og eksperimentere med naturen og naturfænomener som vand, mudder osv.
- ✚ Vi følger børnenes initiativer og glæde og fordyber os i det nære i dagligdagen ud fra børnenes spørgsmål og nysgerrighed.
- ✚ Vi giver mulighed for, at børnene kan eksperimentere og undersøge materialer og sammenhænge på forskellige måder.

EKSEMPLER

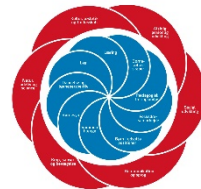
Da Dansk Naturfredningsforening afvikler affaldsindsamling, deler de voksne på stuen børnegruppen i mindre hold, som samler affald i nærmiljøet. Børnene medbringer også affald hjemmefra, som de får lov til at vise og fortælle om. Walter(B) siger: "Se her, den har jeg fundet i min have." Han viser en tom chips pose. Elliot(B) siger: "Jeg har fundet den her." Han viser en sodavandsdåse. Et andet barn har fundet et æbleskrog. Poul(V) skiftes til at spørge børnene, hvad de har fundet hjemme hos dem, så alle børn har mulighed for at bidrage til samtalen.

Poul har et tomt akvarium. Sammen hjælper børn og voksne hinanden med at putte jord i og ligge de fundne ting ned i jorden.

Eva(V) har taget en regnorm med hjemmefra. Allan(B) siger: "Den er lang." Kalle(B) siger: "Adrr. Den er ulækker." "Nej, den er sød," siger Allan. Regnormen kommer ned i akvariet, og børnene følger med i, hvordan affaldet nedbrydes.

I vuggestuen leger børnene med magformers(magneter) sammen med de voksne. De sidder på gulvet og bygger huse, hegn til dyrene og forskellige former. De eksperimenterer med at kombinere former og farver. Efter lidt tid går Mie(V) hen til radiatoren. Hun sætter en magformer op på den, så den sidder fast og siger: "Nej hov, se lige, hvor sejt." Tre vuggestuebørn rejser sig hurtigt fra gulvet. De løber hen mod radiatoren og sætter deres magformers fast på den. Sammen med Mie leger de længe ved radiatoren. De bygger langs kanten, de bygger så langt ud, at magneterne til sidst falder på gulvet. Børnene prøver igen på nye måder, og legen forsætter længe.

Kultur, æstetik og fællesskab

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier

SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi er bevidste om vores rolle som kulturbærere.
- ✚ Vi er engagerede voksne, der viser interesse og forståelse for andres kultur og værdier.
- ✚ Vi sammensætter grupper på tværs af køn, alder, nationaliteter og forskelligheder.
- ✚ Vi er bevidste om at bruge de kulturelle tilbud, der er i huset og nærmiljøet.
- ✚ Vi igangsætter forskellige kreative aktiviteter og bruger forskellige redskaber og materialer.
- ✚ Vi understøtter børnenes kreativitet og giver rum til fordybelse og børnenes egne kreative udtryk.
- ✚ Vi arbejder med danske traditioner både i forhold til stuens, husets og den danske kultur.
- ✚ Vi laver forløb med fokus på Børnehusets børns kultur og traditioner.

EKSEMPLER

Birte(V) og Ellen(V) er ude at gå med seks vuggestue børn. På turen går de forbi den store skulptur ved kirken. Børnene slipper klapvognen og kravler op i skulpturen. De kravler op ad trapperne og går ind i den. Imellem de forskellige vægge mærker de forskellige overflader.

Birte slår på den store skulptur. Der lyder et ordentligt bank, alle børn stopper op og kigger.

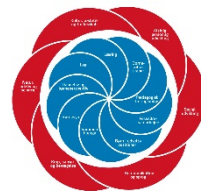
Birte siger: "Hvem er det, der banker?"

Arthur(B) råber: "DET ER PETER SLIKKEPIND."

Børnene griner, imens Birte siger rimet med "Hvem er det, der banker?"

Børnene banker skiftevis på skulpturen. Ellen banker også på skulpturen. Hun skifter fra banken til at lave trommerytme, og børnene stopper forbavset op, kigger sig omkring og begynder at grine.

Mette(B) siger: "Se Birte, Ellen slår på tromme."

BØRN I UDSATTE POSITIONER

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så deres trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

SÅDAN GØR VI HOS OS

- Alle børns udvikling, trivsel, læring og dannelse kortlægges og nedskrives på stuemøder.
- Vi har et tæt forældresamarbejde, hvor vi jævnligt taler om barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Ressourcepædagogen og personalet har et tæt samarbejde med fokus på barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Vi understøtter, at børn med særlige behov bliver inkluderet og har en værdi i fællesskabet, og at der samtidig bliver taget særlige hensyn til det enkelte barn.
- Vi understøtter, at børn med særlige behov bliver anerkendt og mødt med fokus på barnets ressourcer og kompetencer.
- Vi udarbejder handleplaner for børn med særlige behov i tæt samarbejde med forældrene, Børnehusets ressourcepædagog og PPR.
- Vi samarbejder med eksterne samarbejdspartnere og søger den nødvendige sparring.

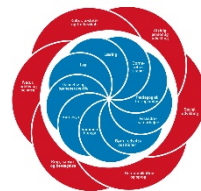
Vi er bevidste om, at:

- Den voksne er ansvarlig for relationen til det enkelte barn.
- Alle børn har krav på at føle sig betydningsfuld i børnefællesskabet.
- Vi har øje for det enkelte barn og dets forældre samt de kompetencer og udfordringer, der er.
- Alle børn kan være i udsatte positioner i perioder.
- Vi handler på det, når vi spotter et barn, der har det svært eller er i en udsat position.
- Børnene deles op i små grupper.
- Vi har tæt kontakt til det enkelte barn, så vi kan guide, anvis og vejlede det i samspillet og fællesskabet med andre børn.
- Vi giver barnet genkendelig struktur og forudsigelighed ved dagligdagens rutiner.
- Barnet får en pause fra fællesskabet, hvis behovet er der.

EKSEMPLER

Daniel(B) har haft svært ved at være med i sproggruppen. Han blev meget urolig og ville ud af rummet.

Han har holdt pause fra sproggruppen, men er nu begyndt at være med igen. Jytte(V) er med som ekstra voksen, Daniel har en god relation til hende. Hun sidder bag ham, så hun kan støtte ham, hvis det bliver svært for ham at være i. Jytte støtter ham enten ved en let fysisk berøring f.eks. ved at have en let hånd på hans arm eller ryg eller ved at guide ham mundtligt. Hvis Daniel bliver urolig eller vil ud, går Jytte med ham og laver noget andet, han hellere vil, så han får en pause fra fællesskabet. Efterfølgende kan Daniel nogle gange være med til hele sproggruppen.

SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi ønsker et ligeværdigt forældresamarbejde, der bygger på dialog, som basis for gensidig forståelse for at skabe sammenhæng i dagligdagen for børnene.
- ✚ Forældrene mødes i den daglige kontakt med åbenhed gennem loyale og troværdige medarbejdere, som også synliggør deres faglige viden.
- ✚ Vi har et tæt forældresamarbejde, hvor vi jævnligt taler om barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- ✚ Vi kommunikerer tydeligt vores forventning til forældrene i vores velkomstfolder bl.a., at vi har en forventning om, at de er interesseret i samarbejdet om deres barns læring.
- ✚ Vi giver gerne forældrene vejledning, sparring og idéer til barnets læring hjemme.
- ✚ Ved start i vuggestuen og børnehaven tilbydes forældre en velkomstsamtale.
- ✚ I vuggestuen tilbydes forældre en samtale, når barnet er ca. 2 år og i børnehaven, når barnet er ca. 3 år, samt inden barnet meldes i børnehaveklasse. Før disse samtaler laves Hjernen&Hjertet. Barnet sprogvurderes ligeledes inden samtalen, når det er ca. 3 år.
- ✚ Vi tager en snak med forældrene omkring det enkelte barn, hvis der opstår et behov.

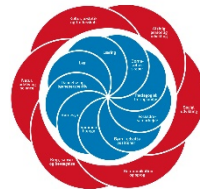
Vi er bevidste om, at:

- ✚ Dialog sker på en sådan måde, at forældrene ved, at de er de vigtigste personer i deres børns liv.
- ✚ Det er vigtigt, at forældrene får den information, de har brug for, men lige så vigtigt, at begge parter holder sig for øje, at Børnehuset er barnets sted.
- ✚ Vi synliggør, dokumenterer og informerer om det pædagogiske arbejde, den pædagogiske læreplan og målet med de aktiviteter, der er.
- ✚ Vi følger barnets spor og videregiver iagttagelser til forældrene.

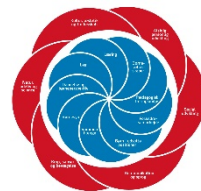
EKSEMPLER

Calles(B) sprogvurdering viser, at han har svært ved at rime. Calles mor spørger Bente(V), hvordan de derhjemme kan understøtte, at han lærer det. Bente foreslår et rim-spil som vendespil. Bente tilbyder at lave det til forældrene, hvilket de takker "ja" til. Efter et stykke tid kommer Calles mor og spørger, om børnehaven vil have spillet tilbage, for nu kan Calle rime.

Til frokost skubber Valter(B) sin madpakke væk, idet han siger: "Adder, adder mig ikke lide rugbrød." Bente(V) siger: "Prøv at se de andre børn, de spiser også rugbrød først." Han græder og siger: "Nej." Bente forsøger at motivere ham til at spise rugbrødet, men det lykkes ikke. Til sidst får han sine "snacks" fra madpakken og er tilfreds. Om eftermiddagen snakker Bente med Valters mor. Valters mor synes, det er vigtigt, at han lærer at spise rugbrød, "han kan godt lide det," siger hun. De aftaler, at Bente skal holde fast i, at han skal spise sit rugbrød først. Dagen efter sker det samme, og Valter får intet at spise, derfor aftaler Bente og Valters mor, at han kun skal have "ting" i madpakken, som han selv må bestemme, hvornår han spiser. Efterfølgende spiser Valter uden problemer sin madpakke.

- ✚ Samarbejdet med forældrene styrker barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse samt børnefællesskabet og børnenes oplevelse af sammenhæng.
- ✚ Et styrket fællesskab mellem forældre medvirker til trivsel og tættere relationer mellem børnene.

INDDRAGELSE AF LOKALMILJØET

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

SÅDAN GØR VI HOS OS

Lokalmiljøet ses som en del af det pædagogiske læringsmiljø, der giver mulighed for at udforske, skabe, lære, udtrykke sig og danne relationer.

Vi er bevidste om, at:

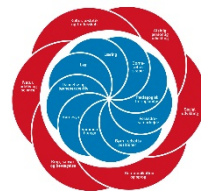
- ✚ Vi skal fremstå som positive rollemodeller, der hjælper børnene til at have mod på at prøve nye miljøer og relationer af og får større omverdensforståelse.
- ✚ Vi laver ture ud af huset til byens legepladser, besøg på skolernes legepladser, kirken, vandtårnet, biblioteket, Strøgcentret, parken, butikker, indkøb til middag, som en del af et læreplanstema, så børnene opnår kompetencer og dannelse til at begå sig i nye miljøer samt udvikler deres lokalkendskab.
- ✚ På vores gåture ud af huset har vi øje for, bruger, udforsker og snakker om de ting, vi oplever i nærmiljøet. Det kan være trafikken, skulpturer, tog, bygninger, kunst osv., så børnene udvider deres nysgerrighed, almene læring og dannelse.
- ✚ Vi laver aktiviteter sammen med lokalområdet f.eks. lave græskar til halloween og male på fastelavnstønder til fastelavn og tøndeslagning i Strøgcentret, besøg på plejehjem til fællessang, Høsttorvedag med kirken o.lign., der understøtter børnenes samarbejde, relationer og fællesskaber.

EKSEMPLER

Maria(V) sidder i sofaen med fire børn. De læser en bog. Da bogen er slut vil de gerne høre en mere. Maria spørger børnene, om de skal finde en i kassen eller gå ned på biblioteket og finde nye bøger. De vil alle fire gerne på biblioteket. De tager tøj på og følges ned på biblioteket, hvor de læser bøger og låner nye med hjem.

I Strøgcentret leder vi efter børnenes begyndelsesbogstav. Mette(V) siger: "Se her er et T, det begynder du med, Tanja(B)." Mette viser Tanja det på et skilt, idet hun peger. Tanja smiler til Mette. "Her er også et T," siger Anna(B). Hun har fundet et T ved Tøjeksperten. Tanja smiler til Anna.

Mette spørger: "Tror I også, vi kan finde et A, ligesom du starter med Anna?" De kigger lidt rundt, og Mette peger på endnu et skilt. "Se her er der et A, det starter du med Anna." Pigerne kigger ihærdigt på alle skilte, de kommer forbi.

SAMMENHÆNG TIL BØRNEHAVEKLASSEN

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Vi har en førskolegruppe, Kaninerne, hvor alle kommende skolebørn samles og er sammen det sidste år før skolestart.
- ✚ Vi vil understøtte, at børnene føler sig trygge og klar til overgangen til skole.
- ✚ Vi samarbejder med skolen om en glidende overgang.
- ✚ Vi er i dialog med forældrene omkring skolestart og overgangen til skole.
- ✚ Forældre til kommende skolebørn inviteres til en samtale hos Kaninerne, hvor barnets skolemodenhed drøftes samt, hvilke tiltag der kan arbejdes med frem mod skolestart både i børnehaven og i hjemmet.
- ✚ Dialogprofilen i Hjernen&Hjertet bruges som et dialogredskab mellem forældre og pædagoger.
- ✚ Dialogprofilen i Hjernen&Hjertet bruges som overleveringsmateriale til skolen sammen med en mundtlig overlevering på den enkelte skole.
- ✚ Kaninerne går på besøg på de forskellige skoler.

Vi er bevidste om, at:

Hos Kaninerne arbejdes der målrettet med skoleforberedende aktiviteter i forhold til at øve og udvikle

- selvhjulpenhed (selv gå på toilet, tage overtøj på efter vejrforhold, styre egen madpakke og frugtpose).
- robusthed og livsduelighed (kunne sige til og fra, kunne stå frem foran andre, kunne sige "pyt med det").
- konfliktløsning (gå på kompromis, argumentere, bede om hjælp).
- sociale kompetencer og spilleregler (indgå i lege, aftale og følge regler, tabe i spil, rydde op).

EKSEMPLER

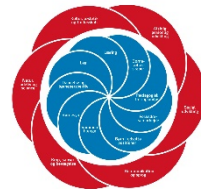
Martin(B) sætter sig ved Kaninernes computer. Han vender sig mod Catrine(V) og spørger: "Hvordan ser et lille b og lille r ud?" Catrine går over til ham, tager papir med og skriver store og små bogstaver. Catrine og Martin snakker om, hvad der er hvad.

Frida(B) kan ikke lyne jakken og spørger Cecilie(V) om hjælp. Cecilie siger: "Hvis vi hjælper hinanden, så tror jeg, du kan. Jeg holder her forneden på lynlåsen, så prøv om du kan få den i." Cecilie holder i Fridas lynlås og viser hende, hvad hun skal gøre. Frida forsøger et par gange, og endelig lykkes det at lyne jakken. "Hvor er du sej, Frida. Godt klaret," siger Cecilie og giver Frida en thumbs up.

Der sidder en gruppe børn og laver perleplader. Malte(B) kommer til at skubbe til Niels's(B) perleplade, så den går i stykker. Niels bliver ked af det. Susi(V) siger til Malte: "Det blev Niels godt nok ked af. Kan du gøre noget for at trøste ham?" Malte siger: "Pyt med det, Niels. Jeg vil gerne hjælpe dig med at lave den igen." Niels smiler, og Malte hjælper ham med at lave perlepladen igen.

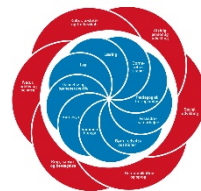
Fire piger leger sammen i dukkekrogen. Lis(B) siger til Rita(B): "Du skal være faren." Rita siger: "Det vil jeg ikke. Jeg vil være storesøster." "Nej," siger Lis, " Frida er storesøster." Rita siger: "Så vil jeg ikke være med," og begynder at gå væk. Cecilie(V) siger: "Kan I gøre noget andet i legen, så I alle stadig gerne vil være med?". Lis siger: "Vi kan jo godt have to storesøstre." "Det er en god idé," siger Rita og fortsætter: "Så vil jeg gerne være nummer to storesøster." Pigerne fortsætter deres leg.

Der skal ryddes op på stuen. Poul(V) trutter med balthornet, som er signal til oprydning. Børnene kender signalet. Anna(B) siger: "Vi skal rydde op efter os selv nu og så ud til vores ansvarsområde

for at se, om det ser fint ud." Carl(B) løber hen til tavlen med billeder af de forskellige ansvarsområder. Carl siger: "Nå ja, det er garderoben, der er mit og Eriks ansvarsområde." Carl går ud mod garderoben, imens han siger til Erik(B): "Kom, vi skal tjekke garderoben." Drengene går sammen ud og får styr på garderoben.

Rikke(B) sidder og tegner. Hun spørger: "Hvordan skriver man Frida?" Frida(B) sidder ved siden af hende. Susi(V) siger: "Du kan få Frida til at skrive det på et stykke papir, så du kan kigge efter det." Frida smiler og skriver sit navn. Rikke skriver efter og siger: "Sådan, den er til dig Frida."

DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelse af børnemiljøet skal inddrages.

SÅDAN GØR VI HOS OS

- ✚ Etablerer pædagogiske læringsmiljøer, der inkluderer det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
- ✚ Tager udgangspunkt i børneperspektivet.
- ✚ Skaber rum for anerkendelse og omsorg, nysgerrighed og engagement i aktiviteten.
- ✚ Færdes i miljøer, der giver mulighed for at stimulere og fremme barnets fantasi og nysgerrighed, så det får lyst til at undersøge, afprøve og videreudvikle legen/aktiviteterne.
- ✚ Vurderer børnemiljøet på baggrund af samtaler med børnene, iagttagelser af adfærd, følelsesmæssige udtryk, legerelationer m.m.
- ✚ Evaluerer og reflekterer over egen og Børnehuset's pædagogiske læringsmiljø og praksis.
- ✚ Styrker og udvikler vores pædagogiske viden. Det sker bl.a. i arbejdet med Potentiale Profilen (PP). I dagligdagen arbejder vi med fokusbørn, nedskrevne observationer og relationsskemaer.

Vi er bevidste om, at:

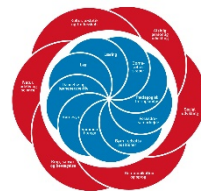
- ✚ Barnet støttes i at bruge og udvikle deres nysgerrighed og egne ressourcer.
- ✚ Barnet oplever medbestemmelse, medansvar og en oplevelse af demokrati.
- ✚ Barnet udvikler selvstændighed, indgår i forpligtende fællesskaber og udvikler evnen til at samarbejde.
- ✚ Barnet udvikler og bruger deres kreativitet og fantasi.
- ✚ Vægte balancen mellem tryghed og udfordringer.
- ✚ Lytte til og medinddrage børnene.
- ✚ Have fokus på det, der fremmer barnets trivsel, sundhed, udvikling og læring.
- ✚ Der skal være tid og plads til leg, til at udfolde, udforske og fordybe sig.
- ✚ Have fokus på det **fysiske børnemiljø**, herunder tænker vi bl.a. indretning, legeplads/udearealer og støjniveau i

EKSEMPLER

Børnene leger på legepladsen. Fie (V) finder vandfarver frem på græsplænen. Thea(B), Viola(B), Sebastian(B) og Karoline(B) vil gerne være med til at male. De sætter sig på græsset. Fie finder pensler, pap og vand. Børnene går i gang med at male på hver deres måde. Thea sidder stille og tager vand med fingrene og et græsstrå på pappet. Hun ser ud til at nyde det og er helt fordybet. Viola har prøvet det mange gange før. Hun siger: "Jeg maler en kælder". Hun bruger kun den sorte farve. Sebastian og Karoline er gode venner, de maler på det samme stykke pap. Karoline maler et slot, og Sebastian maler en dinosaur, som græsser i haven. De har en indbyrdes dialog om, hvad de skal male. – Børnene befinder sig på hvert deres udviklingsniveau, men har en fælles aktivitet. Fie har sat en tydelig ramme for aktiviteten, hun er nærværende og anerkender deres måde at male på. Der er mulighed for at udfolde sig på forskellig vis.

Fysiske børnemiljø.

Efter formiddagsmaden skal 11 vuggestuebørn hjælpes klar til at komme på legepladsen.

institutionen.

- Udnytte Børnehusets legeplads/rum og derved give mulighed for mindre grupper, fordybelse og mindre støj.

- Have fokus på det **psykiske børnemiljø**, herunder tænker vi bl.a. atmosfære, børnefællesskaber, omgangstone og samspil.
- Barndommen har en værdi i sig selv.
- Samspillet mellem børn og voksne er kendetegnet af gensidig respekt og tolerance.
- Børnenes sprog og handlinger viser, at der er plads til og accept af menneskers forskellighed.

- Have fokus på det **æstetiske børnemiljø** herunder tænker vi bl.a. kreativitet, kultur, kunst og udsmykning.
- Bidrage med rammer, materialer, ideer og billeder, der kan fremme barnets initiativ, fantasi og nysgerrighed.
- Indretningen og udsmykningen er inspirerende og stimulerende for børnegruppen.
- Omgivelserne fremmer børnenes lyst til bevægelse, fordybelse, leg o.lign.
- Opmuntre og bekræfte barnets ideer og kreativitet.

Lone(V) hjælper de første fem børn, der er færdige ned fra bordet. Sammen går de ud i garderoben og begynder at øve sig i at tage tøj på. Ulla(V) går med i garderoben, hun finder tøjet til de sidste børn og tager det med tilbage på stuen. Birte(V) sidder ved bordet og hjælper de sidste børn helt færdige ved måltidet. Flere børn bliver færdige og kravler ned til Ulla, som sidder på gulvet og hjælper børnene med det, de har brug for. Hun guider børnene til selv at tage hjemmesko af og øver sig i at tage resten af tøjet på. Da alle børn er færdige med formiddagsmaden, tager Birte tøj på og følges med de børn ud, der er klar til at komme på legepladsen.

Psykiske børnemiljø.

Ulla(V) sidder med en lille gruppe på otte børn til samling. Ulla fortæller børnene, at de i dag skal snakke følelser.

Ulla spørger: "Hvad kan man blive sur over?"

Kalle(B) svarer: "Når én driller." Edith(B) siger:

"Og når én falder, så hjælper man dem lige med at rejse dem op og sige undskyld til én."

Gustav(B) siger: "Og hvis der er én, der skubber én, så siger man undskyld og giver en krammer."

Bagefter snakker Ulla med børnene om, hvorfor det er vigtigt, at man hører efter, hvad andre siger og kigger på hinanden, så man kan se, om ens venner er glade eller kede af det.

Æstetiske børnemiljø.

En mindre pigegruppe går i parken sammen med Mie(V). De plukker tusindfryd og mælkebøtter og tager dem med hjem i børnehaven. Mie og pigerne snakker om, hvordan man kan opbevare blomster.

Mie fortæller, at hvis man sætter dem i vand bliver de fine, men at de på et tidspunkt visner. I stedet for kan man tørre blomsterne.

Mie og pigerne tørrer blomsterne, og senere laminerer de dem og hænger dem som pynt på stuen.

Signe(B) siger stolt til Pia(B): "Se, hvad jeg har fundet." Hun peger på en mælkebøtte. Pia svarer: "Den er flot, hvor fandt du den?" Signe svarer: "I parken sammen med Mie" Pia siger: "Der vil jeg med hen næste gang."

